

Oponentský posudek: Bc. Jana Stehlíková: Slávistická srdce v proměnách doby

Hlavním výzkumným tématem diplomové práce spočívala podle J. Stehlíkové v analýze fanoušků, příznivců Slavie Praha, kteří prožili změnu režimu a navštěvovali aktivně zápasy před, i po roce 1989 a mohou tak porovnat obě období. Diplomantka se zabývala zejména proměnami způsobů a projevů fandění, jak se fandilo před rokem 1989, například jak a zda se fandilo bez pyrotechniky, jestli můžeme o fotbalových stadionech mluvit jako o „Ostrůvcích svobody“ kde fanoušci mohli svobodně vyjádřit emoce, často spojené s frustrací danou dobou, nebo zde probíhala represe pořádkových orgánů, takže bylo nutné držet emoce pod kontrolou? Dále zkoumala změnu situace po revoluci, zda euforie a uvolnění poměrů s sebou nepřinesla i negativa, transmisi fandění ze západu bitky chuligánství apod? Stranou neměla zůstat ani role médií a sociálních sítí jako komunikačního kanálu mezi fanoušky. J. Stehlíková se zajímala rovněž o dostupnost klubových artefaktů.

Podle mého názoru, pokud byl cílem projektu vytvoření poutavé sítě různých problémů, pak se to J. Stehlíkové podařilo na jedničku, pokud hovoří o analýze těchto okruhů, pak je to dvojka, ale pokud bychom hledali v práci jakoukoli interpretaci, a místo k ní bylo v práci hodně, pak jí v diplomce nenajdeme. Metodologická část práce je v pořádku, snad bych jen informace o narátorech z konce diplomky přenesl právě do části metodologické. Diplomantka rovněž popsala svůj vztah k tématu, insiderství, v tomto případě velmi příhodně.

Z práce se nedozvíme, zda měla J. Stehlíková soubor otázek předem připraven a striktně se ptala každého na to samé, nebo zda otázky přizpůsobovala tomu kterému narátorovi. Víme jen, že se otevřené první kolo rozhovoru nekonalo a diplomantka zvolila strukturovaný rozhovor a metodu zúčastněného pozorování. V metodologické části nastínila J. Stehlíková i další sekundární zdroje, které použila, v tomto punktu je vše v pořádku, stejně jako počet 13 narátorů. Chybí mi jen rozbor toho, jak se jí rozhovory dařily, jak otevřeně narátoři hovořili či odpovídali, větší kritika vlastního pramene, což jak se ukáže dále v práci může být problém, kdy je těžké oddělit promluvu narátora od vlastní analýzy diplomantky, která se navíc se svými zdroji povětšinou shoduje. Jednotlivé kapitoly práce jsou poměrně zajímavé, byly by však ještě více, kdyby byly do hloubky autorkou interpretovány, nemuselo by jich být ani co do počtu rozebíraných tolik.

K práci mám dvě větší výhrady, resp., rád bych slyšel vysvětlení od diplomantky při obhajobě.

Opravdu si diplomantka myslí, že stadion, komunita fanoušků byly skutečně ony Ostrůvky svobody v pravém smyslu slova, tak jak jsme je definovali v knize Vaněk, M. a kolektiv, Ostrůvky svobody 2002. Návštěva fotbalového zápasu je určitě adrenalin, emoce, ale opravdu to narátoři popisovali tak, že se na fotbale nadávalo na režim ve větším rozměru než v hospodách? Pokud vůbec, tak možná to ale bylo přesně ono hospodské brblání, za účasti více lidí (?), i to je sporné. Vulgární slovník se jistě na stadionech používal i před rokem 1989. Ale protistátní pokřiky? Přitom není uveden ani jeden příklad. Křičelo se snad na stadiónu „Husák je vůl“, „Svobodu politickým vězňům?“, „KSČ zločinci“... atd. To, že si fotbal jako ostrůvek svobody dnes narátoři takto připomínají je možné, možná tento pojem vnesla tazatelka do rozhovoru sama, nevím. Chybí zde ale větší odstup badatele od svých narátorů. Navíc si myslím, že pokud by jen teoreticky byl ostrůvkem svobody i fotbalový zápas, pak byly ostrůvky svobody ve společnosti téměř všude a tím pádem by tento pojem naprosto pozbyl významu. Pro ostrůvky svobody platí i ono punkové heslo „Do it Yourself“. Ok, fanoušci se vyráběli šály, na druhou stranu byl fotbal produktem masové kultury a zábavy, který režim pracujícím umožňoval a organizoval jej,

podporoval jej ve shodě se známým rčením, Kdo si hraje nezlobí. To je protiklad ostrůvkům svobody, který jsme popsali v knize Ostrůvky svobody.

Další problém mám se strukturou textu v této pasáži s. 43-44: „*Zatímco kvůli skandování typu "Pelta ven!" se v Česku nedávno přerušovaly zápasy, za "Jude Slavie" nanejvýš diváky pokárá hlasatel. A disciplinárka pak trest za tento poklesek započítá do pokuty, v jejíž kalkulaci se odrazí i další negativa, třeba použití zakázané pyrotechniky.*“ /zde je Citace, pozn. 120. Text pak dále pokračuje jako autorský (?). „Spartané tento pokřik používají i v případech že se Slavií nehrají, ovšem nutno dodat že i slavisté mají svůj pokřik „Smrt Spartě“ a používají ho také i když se Spartou nehrají, a který byl dokonce i součástí chorea, za což také padaly tresty. Ohledně toho, co je horší, vám slavisté odpoví, že přát smrt nějaké neživé entitě jako je Sparta přece není nic špatného a ano je to diskutabilní, ale dá se předpokládat, že se slávisté nechystají zabít všechny spartány. Ovšem s Jude Slavie po hrůzách holocaustu a díky stále přítomnému antisemitismu je s velkým podivem, že něco takového stále beztrestně na stadionech slyšíme. Problém, na který chci upozornit je přitom evidentní, autorka postaví vedle tak problematického pokřiku, pokřik jiný a za sebe nechá mluvit fanouška, fanoušky (nejsou ale citovaní), pak to ale vypadá, že sama s tímto vysvětlením souhlasí, a to byl více než etický problém – přání smrti jiné osobě je stejné jako antisemitský vulgární pokřik. Minimálně zde měla přijít daleko propracovanější pasáž, ve které by se autorka od obou projevů nesnášenlivosti distancovala, nejen prostřednictvím jedné věty, kde souhlasí s fanouškem, že „...tyhle projevy jsou společnosti mnohem nebezpečnější než nějaké čmoudíky a pyrotechnika“. Právě v tomto případě se ukazuje, jak autorka se svými narátory souzní a nesnaží se přijít s vlastní kritickou a prohloubenou myšlenkou. Zrovna v tomto punktu to pokládám za nešťastné.

Pokud jde formální zpracování práce, hodnotím ji, jako dobře zpracovanou, stylisticky a jazykově povedenou. Pěkné jsou i přílohy.

Diplomová práce splňuje kritéria kvalifikačního spisku, a i přes naznačené výhrady jí hodnotím jako slabší dvojku.

V Praze, 2. 2. 2020

prof. PaedDr. Mgr Miroslav Vaněk, Ph.D.